

קיינס על סטרואידיים

עמית בן-צור, מנכ"ל מכון "יסודות" - שהקימו התנועה הקיבוצית, המושבית וקרן ברל כצנלסון, ופועל למען סולידריות ומעורבות המדינה במשק, טוען כי לאחר 40 שנות ניאו ליברליזם, קיינס שוב זוכה לעדנה, שהשמאל בישראל נעשה הרבה יותר מושחז ושכיום "שינוי" זה ההפך מהפרטה. ריאיון

קרטיה. בארה"ב מוביל הנשיא ביידן מהלך סופר קיינסיאני, יותר ממה שעשה הנשיא רוזוולט עם הניו-דיל. זה לא תיקון בשוליים. ביידן שובר את הפרדיגמה של רייגן, לפיה הממשלה היא הבעיה ולא הפתרון. הוא ראה מה זה עשה למערכת הבריאות, לפערים הכלכליים, לתשתיות. אחרי 40 שנה של הרס נאו ליברלי, שנחשף גם במחקרים, יש גישה הפוכה".

שינוי זה ההפך מהפרטה

מנגד, אני אומר לעמית, יש כיום בארץ, הרבה מאוד גנות רעיונית ימנית: מכוני מחקר, עיתונים, הוצאות ספרים. "נכון", הוא מסביר, "יש כסף רפוי בליקאי מאוד גדול בעולם, שהבין כי כדי להטמיע אידיאולוגיה ימנית, צריך להנרס את התודעה; להשקיע במכוני מחקר, להיות ראשונים שמורפיעים בגוגל. הפוליטיקאים אינם הוגי המדיניות, יש אנשים מאחורי הים. מילטון פרידמן אמר: 'אנחנו צריכים להיות מוכנים עם התוכניות להזדמנות שתבוא' ומבחינתו ההזדמנות באה. היום, לאחר שתאוריית חילחול העושר מן העשירונים הע"ליונים למטה קרסה, ומשהתברר שהמלך הנאו ליברלי עירום, גם אם יש מי שרוצים שנאמין כי הוא לבוש, יש לנו הזדמנות. לעתים שינוי כזה מצריך חילופי דורות, אבל הוא מתחיל בשביל צעירים רבים בארה"ב, המילה סוציאליזם כבר איננה מילה גסה. עד היום הצד הרמוקרטי לא השקיע בעי"צוב התודעה אלא בעניינים חברתיים ספציפיים. היום הרמוקרטים מבינים שבשביל שינוי צריך משנה חברתית סדורה; שצריך לעבוד על התודעה".

יש שותפים לתפיסה שלך בתנועה הקיבוצית?

"כן, יש בהחלט. עם כל האתגרים והשינויים, בתנועה מבינים שצריך להשקיע בחשיבה כלכלית. הקמת מכון מחקר לעיצוב מדיניות זה דבר משמעותי, למרות שזה קרה באיחור רב. מימון לדבר כזה לא יבוא מפ"ל לנתרופיה פרסונלית. אם שמים על זה כסף - סימן שזה חשוב. אני מקבל הרבה פירגון וגיבוי".

...
"ישראל, שהייתה המדינה הכי קואופרטיבית", אומר עמית לסיכום, "חוותה את השיתוק הכי גדול בתחום הזה. היום גם במשרדי הממשלה מתחילים לדבר על קואופרציה, למרות שהם לא מבינים מה זה ואנחנו מס' בירים. יש כשלי שוק שהקואופרציה היא הפתרון המיטבי בשבילם. היום מעזים לדבר על קואופרציה. היום שינוי זה ההפך מהפרטה".

עמית בן צור. לעתים מהפך בהשקפה מצריך חילופי דורות

"בארה"ב מוביל הנשיא ביידן מהלך סופר קיינסיאני, יותר ממה שעשה הנשיא רוזוולט עם הניו-דיל. זה לא תיקון בשוליים. ביידן שובר את הפרדיגמה של רייגן, לפיה הממשלה היא הבעיה ולא הפתרון. אחרי 40 שנה של הרס נאו ליברלי, יש היום גישה הפוכה. בשביל צעירים רבים בארה"ב, המילה סוציאליזם כבר איננה מילה גסה"

יש חלק בזה. התפיסות הכלכליות של השמאל מרכז יותר ממושחות כיום".

המבחן - תקציב המדינה

לדברי עמית בן-צור, השינוי בשיה הפוליטי בישראל לכיוון הסוציאלי דמוקרטי, נגד ההפרטה ושלטון ההון, התחיל ב-2006, עם בחירתם של עמיר פרץ ליו"ר העבודה, כניסתה של שלי יחימוביץ' לכנסת ובהמשך, עם היותו של ניצן הורביץ יו"ר מרצ. "היום אין בעברה ובמרצ ח"כים שאינם סוציאלי דמוקרטים", טוען עמית, "הסוציאלי דמוקרטים כבר אינם מיעוט הזוי. עמיר ושלי התחילו בזה".

כמה זה יועיל בשראש הממשלה ושר האוצר הם ימניים אדוקים?

"יש לי הרבה כאבי בטן בעניין הזה. המבחן יהיה תקציב המדינה. נה. ברור שאיש לא יהיה מרוצה עד הסוף. נקדם את מה שנשכים עליו. לממשלה הזאת נכנסו אנשים שלא רוצים למהול את האידיאולוגיה שלהם. השמאל היום עוסק בכלכלה, לומר כלכלה, רואה מה קורה בעולם, ולא מתבייש לדבר על סוציאלי דמו"

דשה דאז, שלי יחימוביץ' שגיסיס אותו להיות עוזרה הפרלמנטרי. כך עד שנת 2010. בשנת 2012, כשייחימוביץ' נעשתה ליו"ר האופוזיציה, עמית חבר אליה בשנית, הפעם כראש המטה שלה. בתווך, בין 2010 ל-2012, פתח עמית "בקרירה שניה", במשרד הבריאות, כיועץ בכיר למנכ"ל המשרד, הפרופסור רוני גמזו. אל משרד הבריאות חזר ב-2014, לאחר שיחיימוביץ' הפסידה את ראשות העבודה להרצוג, הפעם כמנהל מטה ההקמה של הרשות הממשלתית לניהול בתי החולים הממשלתיים, שיועדה לצאת מחסות משרד הבריאות. המהלך הזה נקטע בעקבות בחירות 2015, שאחריהן החליף יעקב ליצמן את יעל גרמן במשרד הבריאות והשאיר את הרשות במשרד.

את הרומן שלו עם התפקידים הממשלתיים, חתם עמית בכהונה (2017-2018) כראש מטה הרשות הממשלתית לחדשנות. מה שנקרא פעם משרד המדען הראשי. מכאן מתחיל פרק מכון יסודות.

מענה לקהלת

עם הרומה העשיר הזה ועם השקפת העולם שלו, נבחר עמית למי שיקים וינהל את מכון יסודות, שאת הקמתו יזמו, בסוף 2018, התנועה הקיבוצית, תנועת המושבים, התאחדות הארגונים הכלכליים הקיבוציים וקרן ברל כצנלסון, כשהוברים אליהם: קרן חבצלת ומרכז חזן, הקיבוץ הדתי, התאחדות חקלאי ישראל ואיגוד התעשייה הקיבוצית; גופים אלה גם מממנים את תקציב המכון, שעומד השנה על 1.4 מיליון ₪. עמית בן-צור, "שחיפש את הדבר הבא" אחרי פעילותו בכנסת ובמשרד הבריאות, ראה במכון יסודות מקום בו יוכל לממש את יכולותיו ובעיקר את תפיסת עולמו הכלכלית-חברתית. כיום מעסיק המכון שלושה עובדים ועוד כשמונה פריילנסרים, שכותבים מחקרים וניירות מדיניות, ברוח סוציאלי דמוקרטי.

איך נולד הרעיון להקים את מכון יסודות?

"בשנת 2012, קם פורום קהלת, הימני, החזק והמשפיע, אשר פועל להעמקת עקרונות השוק החופשי. מועד הקמתו, לא היה מקרי - מיד לאחר מחאת קיץ 2011. זהו פורום יעיל ומקצועי שהיה צריך להציב לו חלופה. כך חשבו בתנועה הקיבוצית והמושבית ובקרן ברל כצנלסון. הקרדיט על כך מגיע לשלושה אנשים: לאורי רמת, מנכ"ל פרו אסטרטגיה, שעבד במשך שנים עם עמיר פרץ; לרמי הור, מנהל המרכז הרעיוני של קרן ברל כצנלסון וליאיר ריינמן מל-

תחילה תהיתי באוזני עמית בן-צור (45), מנהל מכון "יסודות" למדיניות ציבורית ומעשית, הפועל למען סולידריות, מעורבות המדינה במשק וקי"דום הקואופרציה, איך קורה שכלכלן, חרף הבלעדיות של התורה הקפיטליסטית בפקולטות לכלכלה באקדמיה, נעשה "חברתי" ושוחה נגד הזרם?
"זה כמו שאני אשאל אותך, איך נהיית סוציאליסט?", הוא משיב. האמת, לא חפרתי בעניין וכשאני חושב על זה, נדמה לי שהדבר קשור ליחס לכוח ולתפיסת הצדק; איך מר"נים כוח, וכיצד מיישמים צדק.

המורה אסתר

עמית: "בסוף עליי להחליט אם אני רוצה להיות עם החוקים, או רוצה שכולם יהיו חוקים. אני רוצה שכ"לם יהיו חוקים. הספר הראשון שחשף אותי לניתוח כלכלי אחר, ספר חכם ולא אורתודוקסי, היה 'כוח השוויון בכלכלה' של אסתר אלכסנדר, שיצא ב-1990. באותה תקופה למדתי הרבה גם מקריאת הטורים של אריה כספי בעיתון 'הארץ', שהיו נוף חריג בין שלל טורים ימניים. עוד למדתי מט'קסטים ביקורתיים של הנוער העובד, כשהדרכת בתנועה. רוב מה שאני יודע לא בא מהאקדמיה. בלימודי הכלכלה, המרצים לא הבינו מה אני רוצה כשיצאתי נגד המודלים שהם הציגו. זו שפה כלכלית שגם בקיבוץ ציים רק מעטים הכירו".

עד כמה לא הכירו, ילמד הקושי שהיה לי (ע.ד.) לשכנע את הוצאת הקיבוץ המאוחד, להוציא לאור את ספרה של אסתר אלכסנדר, שהייתה גם מורת. כשפניתי להוצאה, לבקשתה, ענו לי 'שזה לא ימכור' והתנו את הוצאת הספר בכך שאגייס כמה עשרות חברים שיתחייבו לקנותו. כך עשיתי. זה היה גיוס ההמונים הראשון והאחרון שלי.

מ'8200 לנוער העובד

עמית, היום תושב קריית-אונן, חי בזוגיות עם גלית (בת עין השופט) ואב לשלוש בנות. בצבא הוא שירת כקצין ב'8200, אך במקום להמשיך אל המחוזות שרוב בוגרי היחידה נוהים אליהם, הוא הצטרף, בעקבות חברתו באותם ימים, לתנועת הבוגרים של הנוער העובד, ריכז את קן אשדוד ועשה פרק חיים באשדוד ובירבד. בהמשך למד כלכלה בטכניון, חינוך במכללת בית ברל ומדיניות ציבורית באוניברסיטת תל-אביב. בשנת 2005, אחרי בחירתו של עמיר פרץ ליו"ר מפלגת העבודה, נוצר הקשר עם הפוליטיקאית הח-